

УДК 351/354

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.4/02>**Драпушко Р.Г.**

Державний інститут сімейної та молодіжної політики

Горінов П.В.

Державний інститут сімейної та молодіжної політики

Захаренко К.В.

Державний інститут сімейної та молодіжної політики

Міненко Є.С.

Державний інститут сімейної та молодіжної політики

ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Розвиток суспільства тісно пов'язаний з молодим поколінням, яке є важливою ланкою демократичного суспільства та відіграє провідну роль у формуванні й розвитку молодіжної політики в контексті процесу європейської інтеграції.

Однак сучасне молоде покоління стикається з багатьма проблемами. Державний розвиток значною мірою залежить від молоді, яка відіграє провідну роль у вирішенні соціальних та демографічних питань. Усі державні процеси залежать від молодого покоління. Одним із основних завдань кожної країни є проведення ефективної молодіжної політики. Молодіжна політика відіграє роль у формуванні та функціонуванні держави та безпосередньо впливає на соціальні, економічні та демографічні показники.

Основною метою роботи є розробка пропозицій щодо покращення молодіжної політики України в умовах євроінтеграції.

У процесі дослідження були використані загальнонаукові методи та прийоми пізнання: аналіз, синтез, узагальнення та ідеалізація отриманих результатів, застосовувався системний підхід. Для якісного розкриття проблематики були розглянуті всі аспекти виникнення та розвитку вітчизняної молодіжної політики.

Так, було здійснено загальний аналіз концепції національної молодіжної політики; визначено місце молодіжної політики у системі державної політики; розглянуто механізми впровадження та реалізації молодіжної політики європейських країн; обґрунтовано визначення молодіжної політики як одного з найважливіших та пріоритетних завдань держави; проаналізовано проблеми та перспективи правового регулювання молодіжної політики в Україні; проаналізовано виклики сучасності, що висувають нові вимоги щодо реалізації молодіжної політики в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: *молодь, становлення молоді, молодіжна політика, публічне управління, євроінтеграція.*

Постановка проблеми. Сьогодні Україна зазнала військового вторгнення з боку Росії, тому на її захист стало багато молодих людей. Молоде покоління є одне із найбільш активних у захисті держави, так як і у всіх процесах державотворення, адже «майбутнє кожної країни залежить від молоді, молоді люди забезпечують економічний розвиток та відтворення популяції людства, забезпечують ВВП держави, ріст економіки, науки, культури, суспільства. Відповідно, основні програми економічного та політичного розвитку

кожної країни направлені на стимулювання молодіжної політики та залучення молоді як основи для подальшого розвитку країни [1].

У зв'язку з наданням Україні статусу кандидата у члени Європейського Союзу перед нашою державною постає ряд завдань, виконання яких дозволить інтегрувати молодіжну політику України у загальноєвропейський простір і сприятиме створенню ефективної платформи для становлення української молоді, що позитивно вплине на розвиток нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування та реалізації молодіжної політики, її ефективності досліджуються в роботах багатьох науковців, зокрема: О. Балакіревої, М. Головатого, С. Голуба, М. Гузенко, Н. Комарової, Р. Левіна, Н. Філик, Н. Метьолкіна, І. Пешої, Ю. Рубана, Б. Савченко, О. Яременка.

Метою даної статті є проаналізувати сучасну молодіжну політику України та запропонувати шляхи її покращення у контексті євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу. Молодіжну політику в Україні можна визначити як діяльність держави щодо молоді, її становлення та всебічного розвитку. Молодіжна політика поширюється на членів українського суспільства віком від 14 до 35 років, незалежно від місця походження, соціального та майнового стану, мови, раси, статі, освіти та релігії.

Сучасна молодь відіграє важливу роль у суспільному житті, але водночас вона є незахищеною частиною суспільства, і державі необхідно створити для неї правові та економічні умови для реалізації своїх інтересів. Вирішення цієї проблеми вимагає злагодженості та єдності суспільства, відкритості до різних думок та поглядів.

Молодіжна політика – складна та багатогранна система взаємовідносин між молоддю та іншими учасниками соціально-політичного процесу розробки і впровадження молодіжної політики. У європейській практиці встановлено, що молодіжна політика передбачає активну участь молодого покоління у питаннях державного будівництва.

Створення та реалізація молодіжної політики у суспільстві здійснюється у всіх сферах з урахуванням інтересів молоді та інтересів усіх суб'єктів, залучених до цієї політики.

Через впровадження та створення молодіжної політики з'являється можливість активної участі молоді у формуванні держави та використанні її потенціалу для потреб суспільства.

Молодіжна політика має здійснюватися з використанням кращих практик молодіжної роботи та інновацій, передбачати залучення та активну участь молоді у житті суспільства.

Українське суспільство неодноразово доводило свою приналежність до демократичних цінностей, головними з яких є свобода слова та самовираження, плюралізм думок. Молоде покоління є рушійною силою у питаннях демократичного курсу держави, соціальних перетворень та політичних змін, а молодь України обирає шлях демократичних реформ та інтеграції до Європейського Союзу.

Сьогодні наше суспільство вступає у фазу інтеграції до міжнародного співтовариства, і цей процес відіграє провідну роль у формуванні молодіжної свідомості. Зміни відбуваються у всіх сферах суспільного життя (економічній, політичній, соціальній, правовій тощо). Молодь все більше впливає на зміни в суспільстві, що робить її вирішальною силою у формуванні демократичної системи країни.

Спостерігаючи за процесами суспільного розвитку, демократизації суспільства та європейської інтеграції, можна зрозуміти, що реакція молоді – вирішальний фактор у реформації українського суспільства.

У демократичному суспільстві молодь є імперативною силою та безпосередньо впливає на розвиток суспільства і функціонування соціально-політичного простору. Нині державна молодіжна політика спрямована на всебічну інтеграцію молоді до соціальних відносин задля розвитку суспільства.

Розвинені країни світу обрали демократичний шлях розвитку своїх держав і приділяють велику увагу людині як особистості та її правам. Молодіжна політика є складовою спільної діяльності держави, спрямованої на забезпечення повноцінного розвитку молоді, і включає не тільки діяльність держави, а й політичних партій, громадських рухів, церков та інших соціальних інститутів, що, можна сказати, відрізняє аспекти молодіжної політики від її загальної політики» [2].

Наразі молодь в Україні переживає не кращі часи та є економічно вразливою, що, в свою чергу, негативно впливає на процес формування здорового та ефективного демократичного суспільства.

Держава має розробити плани та проєкти які допоможуть молодому поколінню підготуватися до складних умов життя, з якими зіштовхується майже вся українська молодь, адже молодь є не лише спадкоємцем різних матеріальних та духовних благ, а й творець нової, інноваційної та прогресивної політичної та демократичної системи.

У цьому контексті важливим є питання національно-патріотичного виховання молоді, формування її високодуховних цінностей. Вона має розуміти значимість державних свят, пишатися своєю культурою, духовними цінностями свого народу та нації загалом, адже молоде покоління – архітектор нової демократичної та соціальної держави.

Разом з трансформацією українського суспільства змінюються й загальносуспільні цінності, що створює необхідність у цілеспрямованій політиці яка ґрунтується на об'єктивній реальності.

Децентралізація є одним з проявів такої політики, що докорінно змінює нашу країну та її систему управління. Передача нових повноважень та фінансових ресурсів громадам збільшила їх потенціал. Громади стали більш сильними та процвітаючими, що підтверджується на практиці. Водночас, їх нинішній та майбутній розвиток залежить від свідомого молодого покоління, адже молодь – це не лише основа сильної спільноти, а й сильної держави.

Розбудова незалежної демократичної держави насамперед залежить від громадянської позиції та соціальної активності всіх членів суспільства, особливо молоді. Її роль у суспільстві визначається моральністю, національними традиціями та загальним культурним рівнем, а кожне наступне покоління формується під впливом попередніх.

Ефективна реалізація молодіжної політики можлива лише за умови забезпечення якісної освіти, зміцнення фінансових та правових гарантій, реалізації прав та свобод молоді, забезпечення доступу та функціонування молодіжних організацій, стимулювання участі молоді у політичному та економічному розвитку України.

Необхідно розширювати простір, що забезпечить можливість розвитку молодого покоління, розвивати молодіжну інфраструктуру як соціальну платформу для становлення молоді з метою формування комунікаційних навичок та інноваційного мислення, що дозволить повною мірою інтегрувати молодь у нові соціальні структури, адже ключовим ресурсом для формування сталого економічного розвитку є саме молоде покоління, яке має відповідну освіту, мислення та професійні навички. Рівень освіти молоді є вкрай важливим показником, оскільки визначає напрямок розвитку суспільства в цілому.

Однією із проблем нашого часу є зниження інтересу молодого покоління до вищої освіти. Частка людей із вищою освітою знижується. Молоде покоління, здобувши базову освіту, може виконувати лише найпростіші завдання, що ускладнює адаптацію до більш складних робіт та професій. Це підтверджується високим попитом на фахівців певних професій на ринку праці, зокрема на фахівців з питань реформ.

Звісно, вища освіта не гарантує професійного чи особистісного розвитку. Через неактуальність навчальних програм в закладах вищої освіти молоді люди змушені обирати роботу, яка не відповідає їхнім навичкам. Тому можна стверджувати, що держава має використовувати інші підходи та створювати більше можливостей для працевлаштування на основі потреб та навичок молоді.

Найважливішою умовою успішного працевлаштування молоді є попит на освічених та кваліфікованих працівників. Одним із національних пріоритетів має бути забезпечення ефективної зайнятості молоді відповідно до їхніх навичок та підготовки, і щоб саме вони могли впевнено виконувати поставлені перед ними завдання. Для цього доцільним є створення комунікаційних платформ між молодими спеціалістами та роботодавцями, представниками бізнесу та державними установами, що дозволить досягти кращої взаємодії.

Вирішення проблеми зайнятості молоді є дуже важливим і є необхідною умовою для економічного розвитку країни, адже станом на 2021 рік понад 40% безробітних є представниками молоді [3]. Держава повинна враховувати потреби молоді, вивчати передовий досвід для реалізації потенціалу молодого покоління у сфері освіти та зайнятості та надавати всебічну підтримку молодіжним ініціативам на всіх рівнях.

Для молодого покоління залишаються невирішеними такі соціальні проблеми, як доступність житла, доступність медичних послуг, погіршення екологічної ситуації та стану здоров'я. Така ситуація призводить до зниження мотивації, соціальної, громадської та професійної діяльності.

Перегляд чинного законодавства, розробка та впровадження державних цільових молодіжно-соціальних програм, розвиток молодіжної інфраструктури, використання кращих практик та європейського досвіду молодіжної роботи наближають нас до європейських стандартів молодіжної політики.

У більшості країн ЄС розвиток молодіжної політики характеризується триступеневою структурою. Керівні принципи політики розробляються на національному рівні, а реалізація покладається на регіональну та місцеву владу. Залучення молодого покоління є найважливішим кроком у створенні умов для вдосконалення та реалізації молодіжної політики. Влада несе пряму відповідальність за поширення та участь молодих людей у політичному житті своєї спільноти. Рівень активності у громадському секторі (рівень участі молодих людей у волонтерських організаціях) та рівень участі молодих людей у формуванні молодіжної політики на різних рівнях є показниками виконання критеріїв залучення молоді до державотворчого процесу.

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом відіграло важливу роль у формуванні нової концепції молодіжної політики, а стандарти європейських країн є прикладом того, як має працювати система молодіжної політики України.

Досвід міжнародної практики показує, що існує безмежна кількість програм та реформ, що сприяють участі молоді у державних процесах. Програми по роботі з молоддю допомагають молодим людям відігравати активну роль у розвитку своїх спільнот та набувати досвіду, знань, цінностей та життєвих навичок, необхідних їм для успіху в роботі, освіті та суспільному житті [4].

Обмін досвідом є найрезультативнішим способом переходу вітчизняної молодіжної політики на якісно-новий рівень, що тільки зміцнює розвиток співробітництва між нашою країною та державами-членами Європейського Союзу. Найважливішим кроком у розвитку молодіжної політики в Україні є міжвідомчий обмін та співпраця між сторонами, які надають нові можливості та ідеї для вдосконалення сучасної концепції молодіжної політики, що потребує попереднього планування вдосконалення законодавчої бази.

Необхідність переходити від застарілих моделей роботи з молоддю до більш сучасних та ефективних, що мають враховувати специфіку молодіжної роботи відповідно до особливих потреб молодого покоління. Це підтверджує необхідність вивчення та застосування кращих практик молодіжної роботи, дослідження становища молоді на різних рівнях організації влади, впровадження інновацій в системі національно-патріотичного виховання.

В умовах євроінтеграційних процесів надзвичайно важливим є інтеграція української молоді у загальноєвропейську молодіжну спільноту. залучення представників української молоді, дитячих та молодіжних громадських організацій, студентських, молодіжних об'єднань та інших неурядових установ та організацій до європейського молодіжного середовища є ключовим елементом цих процесів, що мають набути широкого розповсюдження на всіх рівнях. У цьому контексті держава повинна всебічно сприяти налагодженню комунікації з європейськими молодіжними та студентськими об'єднаннями (ESU, AEGEE, AIESEC, EDYN тощо), а також сприяти впровадженню європейських практик молодіжного врядування, що передбачає створення молодіжних консультативно-дорадчих органів при центральних органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування.

В контексті євроінтеграції молодь можна визначити як потенціал адаптації до змін, адже молоде покоління готове до серйозних змін, готове реалізувати свої ідеї та змінювати країну на краще.

Молодь України повинна мати доступні можливості впливати на процес прийняття управлін-

ських рішень. Держава має створити відповідні умови та регулярно вживати заходів щодо зацікавлення молоді процесом державотворення. Необхідно розширювати молодіжні центри, заклади неформальної освіти, підтримувати дитячі та молодіжні громадські організації.

Майбутнє України залежить від здатності молодих людей стати свідомими та патріотичними людьми, брати активну участь у житті держави, цікавитись розвитком нашої країни, народжувати та виховувати дітей в Україні, платити податки та нести відповідальність за свої вчинки.

Для більш ефективного впровадження молодіжної політики слід виконати цілу низку завдань:

1. Створення нових робочих місць для молоді.
2. Створення та належне фінансування елементів молодіжної інфраструктури.
3. залучення висококваліфікованих спеціалістів до роботи з молоддю.
4. Всебічна підтримка та сприяння діяльності організацій, що працюють з дітьми та молоддю.
5. Інституціоналізація молодіжної роботи.

У контексті європейської інтеграції вирішення сучасних проблем молоді є найважливішим завданням держави, а молодь, що значно впливає на державну політику, має можливість запропонувати власні шляхи вирішення нагальних проблем.

Створення законодавчих норм, правових засад та ключових принципів національної молодіжної політики недостатньо, щоб досягти фундаментальних змін у житті молодих людей. Тільки активне залучення молоді у життя держави може допомогти у вирішенні місцевих та загальнодержавних проблем, таких як демографічна криза, низька трудова активність населення, бідність.

Необхідно також враховувати, що особливості політичного життя молодого покоління мають дуже складну та специфічну відповідність не лише з національними та культурними, а й з соціально-психологічними особливостями. Влада повинна враховувати ці аспекти життя кожної молодої людини, створювати відповідні нормативно-правові засади для вирішення цих проблем, контролювати їх виконання та модернізувати ці процеси відповідно до європейських стандартів.

Висновки. Результати дослідження показали, що реалізація молодіжної політики в Україні є важливим складником демократичного суспільства. Однак нині, навіть у процесі європейської інтеграції, національна молодіжна політика не має достатньої кількості зацікавлених молодих людей, які бажують змінити свою країну і місце проживання на краще. Аналіз результатів пока-

зує, що у багатьох молодих людей не сформовано думку, що саме вони є вирішальною силою у створенні, становленні, розвитку та функціонуванні демократичного суспільства.

Відсутність інтересу з боку багатьох молодих людей до життя держави та суспільства – важлива проблема національної молодіжної політики. Молоде покоління відіграє важливу роль у процесі формування нового кадрового складу та впливає на розвиток кадрової політики країни. Кадровій політиці приділяється мало уваги, а поінформованість та професійна підготовка молодого покоління занепадає. Держава повинна створити умови для реалізації нових ідей активної молоді, що послугує створенню нового демократичного та європейського суспільства. Проблема проти-

річ між молодим і старшим поколінням є одним із основних питань для впровадження та реалізації нових ідей, цілей та напрямів розвитку демократичних суспільств. Саме спільні зусилля та співробітництво між молодим поколінням та державою дозволять уникнути цих протиріч.

Суспільство має бути першим пріоритетом держави, а молодь – джерелом суспільного розвитку та прогресу самої країни.

Враховуючи стрімкі глобалізаційні процеси, держава повинна готувати молоде покоління до вирішення задач не лише національного, а й глобального характеру, адже всі молоді люди згодом нести будуть відповідальність за розбудову демократичного державного устрою та шукатимуть шляхи вдосконалення себе, суспільства та держави.

Список літератури:

1. Драпушко Р., Горінов П., Попатенко М., Філик Н. Молодіжна політика України через призму демографічних: стан та тенденції. *Державна сімейна та молодіжна політика: законодавство, методи та практики*. Київ : ДІСМП, 2022. № 1. С. 31–38.
2. Коваль Г. Сутність державної молодіжної політики Наукові праці : Науково-методичний журнал. *Державне управління*. 2011 Том 159. Випуск 147, 62 с.
3. Безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, типом місцевості та віковими групами 2021 році. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/rp/eans/eans_u/arch_bnsmv_u.htm (дата звернення: 13.08.2022).
4. Драпушко Р., Горінов П., Міненко Є. Ефективність залучення молоді до прийняття управлінських рішень. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. *Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. Том 33(72) № 3. С. 54–59.
5. Хмелярчук М. І. Зайнятість і соціальний захист молоді: *монографія*, НАН України, Ін-т регіон. Досліджень, 2003, 126 с.
6. Модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації. URL: <https://decentralization.gov.ua/youth/molod-v-oth> (дата звернення: 13.08.2022).
7. Програма «Молодіжний працівник». URL: <https://mms.gov.ua/molodizhna-politika/kadrove-zabezpechennya/programa-molodizhnij-pracivnik> (дата звернення: 13.08.2022).
8. Напрямки молодіжної політики. URL: <https://mms.gov.ua/molodizhna-politika/napryami-molodizhnoyi-politiki> (дата звернення: 13.08.2022).
9. Закон України «Про основні засади молодіжної політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення: 13.08.2022).
10. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> (дата звернення: 13.08.2022).
11. Указ Президента України «Про деякі заходи щодо сприяння вирішенню актуальних питань молоді» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6/2010#Text> (дата звернення: 13.08.2022).
12. Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/942021-37337> (дата звернення: 13.08.2022).
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.08.2022).
14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 13.08.2022).
15. Youth2030: The United Nations Strategy on Youth. URL: https://www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2018/09/18-00080_UN-Youth-Strategy_Web.pdf (дата звернення: 13.08.2022).
16. Resolution on the Council of Europe youth sector strategy 2030 URL: <https://www.coe.int/en/web/youth/youth-strategy-2030> (дата звернення: 13.08.2022).
17. Плоский К. В. Молодіжний громадський рух як чинник державотворення в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління», 2009. 8 с.

Drapushko R.G., Gorinov P.V., Zakharenko K.V., Minenko Ye.S. STATE YOUTH POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

The development of society is closely linked to the young generation, which is an important link in a democratic society and plays a leading role in the formation and development of youth policy in the context of the European integration process.

However, today's young generation faces many challenges. State development largely depends on young people, who play a leading role in addressing social and demographic issues. All state processes depend on the young generation. One of the main tasks of each country is to conduct an effective youth policy. Youth policy plays a role in the formation and functioning of the state and directly affects social, economic and demographic indicators.

The main purpose of the work is to develop proposals for improving the youth policy of Ukraine in the context of European integration.

In the course of the study, general scientific methods and techniques of cognition were used: analysis, synthesis, generalization and idealization of the results, a systematic approach was applied. All aspects of the emergence and development of national youth policy were considered for the qualitative disclosure of the problem.

Thus, a general analysis of the concept of national youth policy was carried out; the place of youth policy in the system of state policy was determined; the mechanisms of implementation and realization of youth policy of European countries were considered; the definition of youth policy as one of the most important and priority tasks of the state was substantiated; the problems and prospects of legal regulation of youth policy in Ukraine were analyzed; the challenges of our time, which put forward new requirements for the implementation of youth policy in the context of European integration, were analyzed.

Key words: *youth, youth formation, youth policy, public administration, European integration.*